



3.6.2021

KAUPUNGINMUSEON LAUSUNTO KALEVANKATU 49 KAAVAMUUTOKSEN OAS-SUUNNITELMAAN

HEL 2019-009717 T 10 03 03

Asemakaavapalvelut on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Kalevankatu 49 kiinteistön kaavamuutokseen. Kaupunginmuseo on osallistunut hankkeen ennakkoneuvotteluihin ja ohjannut hankkeen kehittämistä. Kaavamuutoksella mahdollistetaan kohteen ullakkorakentaminen, sekä toteutetaan uusia yhteistiloja rakennuksen katutason kerrokseen. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennusperinnön vaalimisen näkökulmasta, ja on päättänyt lausua seuraavaa.

Arkkitehti Toivo Korhonen

Kalevankatu 49 rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Toivo Korhonen vuonna 1970. Toivo Korhonen (1926-2014) valmistui arkkitehdiksi vuonna 1952, ja perusti oman toimistonsa vuonna 1955. Korhonen oli huomattavan tuottelias ja monipuolinen modernien asunto-, toimisto- ja liikerakennusten sekä julkisten rakennusten suunnittelija. Tunnetuimpia Korhosen julkisista rakennuksista on kilpailuvoittona suunniteltu Lauritsalan kirkko (1958-69), yhdessä arkkitehti Jaakko Laapotin kanssa, sekä Munkkivuoren kansakoulu (1960). Arkkitehti oli tinkimätön modernisoituvan yhteiskunnan ja arkkitehtuurin toimija. Hänen suunnittelemiensa liiketalojensa alta purettiin monia historiallisia merkkirakennuksia, mm. Heimolan talo Yliopistokadulla (uudisrakennus 1972) sekä Saastamoisen kulma kotikaupunkinsa Kuopion torin laidalta (Anttilan uudisrakennus 1977). Myös Kalevankatu 49 tontilta purettiin uudisrakennuksen alta historiallisesti edustava myöhäisjugendin asuinrakennus.

Kalevankatu 49 on edustava kohde Korhosen asutosuunnittelusta, samanaikainen on Korhosen suunnittelema asuinrakennus os. Albertinkatu 20. Eräänlainen reaktio ja korjausliike historiallisten rakennusten arvokeskusteluun 1970-luvun loppupuolella oli Korhosen suunnittelema historisoiva uudistus STS:n talossa Mikonkatu 7 vuosina 1981-87. Korhosen suunnittelema ovat myös metron koillisen linjan asemat Myllypurossa, Kontulassa ja Mellunmäessä vuosina 1986-89. Pohdinnat Korhosen laadukkaan modernin arkkitehtuurin arvoista ja säilyttämisestä ovat nousseet esille erityisesti Korhosen vuonna 1965 suunnitteleman Valmetin toimitalon purun jälkeen. Toivo Korhosen suunnittelema Yliopiston modernistinen hallintorakennus on transformoitu nykyiseksi Yliopiston tiedekulmaksi (JKMM, 2016-17), ja hänen vuosina 1971-84



3.6.2021

suunnittelema Pukevan tavara- ja parkkitalo Kaisaniemenkadulta purettiin Kaisa-talon alta (Anttinen Oiva arkkitehdit, 2007-12).

Rakennushistoriaa

Kalevankatu 49 tontille rakennettiin nelikerroksinen kivitalo vuonna 1910, arkkitehti Kauno S. Kallion suunnitelmien mukaan. Tontin asemakaava uusittiin vuonna 1970 uudisrakennusta varten, asemakaava mahdollisti vanhan rakennuksen purkamisen. Uudessa asemakaavassa määritettiin uudisrakennuksen räystäslinjan korkeus +26.00, jolla kohde sovitettiin ympäröivään korttelirakenteeseen. Vuoden 1970 asemakaava on edelleen voimassa, ja sitä ollaan muuttamassa ullakkorakentamisen mahdollistamiseksi.

Toivo Korhosen suunnittelema uudisrakennus edustaa modernia asuntoarkkitehtuuria. Rakennus jakautuu maanalaiseen parkkikerrokseen pihakannen alla, katutason avoimien lasirakenteiden liikekerrokseen, viisikerroksiseen pilareille nostettuun päämassaan sekä sisennettyyn ullakkokerrokseen. Rakennuksen arkkitehtuurin ominaispiirteitä ovat liikekerroksen modernismille tyypilliset kevyet rakenteet ja pohjakerroksen avoimuus, julkisivun tekniikkakuilujen, ikkunoiden ja parvekeaiheiden muodostamaan ”vetoketjuaihe”, jonka pystysuora linja ulottuu räystään yli kattokerrokseen.

Kalevankatu 49 liittyy räystäslinjoiltaan viereiseen kansallisromantiikkaa edustavaan Johan Halosen ja Selim Nurmen vuonna 1906 suunnittelemaan As. Oy Jussilaan (Abrahaminkatu 6) sekä ark. T.A. Elon vuonna 1934 suunnittelemaan töölöläisfunkista edustavaan Kalevankatu 51 kiinteistöön. Betonisilla ristikkorakenteilla julkisivussaan varustettu Abrahaminkatu 9 (ark. Heikki Siren, 1949) luo myös modernia vuoropuhelua Korhosen arkkitehtuurin kanssa.

Kalevankatu 49 rakennuksen ominaispiirteisiin kuuluu kapea runkosyvyys (10,34m), joka on mahdollistanut tiloiltaan elävien ja läpitalon ulottuvien pien- ja perheasuntojen suunnittelun. Rakennuksen kantava rakenne tukeutuu pilarirunkoon. Julkisivut on muurattu ja rapattu 25cm vahvuisella siporex-harkolla. Rakennukseen on asennettu vuonna 1991 ulkopuolinen lisälämmöneristys (ark. Tutsa Kuhmonen), toimenpide on kuitenkin ylläpitänyt rakennuksen julkisivuarkkitehtuurin ominaispiirteitä. Rakennuksen ullakko on sisäänvedetty ja umpinainen, vaaleaksi maalatulla pellillä päällystetty yhtenäinen massa. Porrashuoneiden luoma vertikaalilinja julkisivulla jatkuu ullakkokerrokseen. Ullakolle sijoittuu kaavan mahdollistama sauna ja varastotilaa. Rakennuksen linja-saneeraus on suoritettu vuonna 2016.



3.6.2021

Toivo Korhosen suunnittelemana Kalevankatu 49 rakennus omaa rakennus- ja kulttuurihistoriallista arvoa, esimerkkinä Kampin saneerausvaiheen modernista asuntoarkkitehtuurista. Rakennuksella on näkyvä kaupunkikuvallinen asema, ja se rikastaa ympäristön kaupunkikuvaa ja -rakennetta. Kaupunkikuvan ja rakennuksen arkkitehtuurin arvot ja ominaispiirteet tulee muutoksessa huomioida asemakaavan suojelumerkinnöin.

Ullakkomuutos

Ullakkomuutoksen yhteydessä tulee suunnitelmassa huomioida Toivo Korhosen vuonna 1971 suunnitteleman asuinrakennuksen ominaispiirteet. Periaate lasijulkisivuisesta ullakkokerroksesta on kaupunginmuseon arvion mukaan mahdollinen, muutokset on mahdollista tehdä rakennuksen arvot säilyttäen. Ullakkokerroksen yhtenäinen massoittelu tulee muutoksessa ylläpitää. Ullakon ilmeen tulee jatkossakin olla alkuperäiseen tapaan vaalea.

Uusi ullakon seinälinja asettuu alkuperäisen ullakon linjaa kadun puoleisella julkisivulla, jota museo pitää soveltuvana lähtökohtana. Julkisivulinjan liittymä on suunniteltu siten että uuden ja vanhan rakenteen liitos hahmottuu erillisinä rakenteina. Perspektiivikuvissa esitetty porrastus julkisivun uuden lasirakenteen ja olevan teknisen tilan umpinaisen massan välillä ilmentää rakenteiden hierarkiaa. Pihan puolella rakennuksen arkkitehtuuri kestää ullakkorakentamisen ulottamisen julkisivulinjaan. Ullakkokerroksen uusi lasijulkisivu tulee rakenteeltaan ja ilmeeltään olla laadukas ja arkkitehtoninen. Kevytrakenteiset lasitusjärjestelmät eivät sovellu kaupunkikuvallisesti näkyvään ja yhtenäiseen julkisivupintaan.

Uusia yhteistiloja sijoitetaan luonnoksessa avoimeen, pilareille nostettuun katukerrokseen. Muutoksen lähtökohtana tulee olla pyrkimys avoimuuden säilyttämiseen rakenteessa ja ilmeessä. Nykyinen liiketila kuuluu rakennusaikansa arkkitehtuurin erityisratkaisujen joukkoon.

Kaupunginmuseo voi puoltaa huolellisesti suunnitellun ullakkomuutoksen toteuttamista modernia arkkitehtuuria edustavaan kohteeseen Kampin ruutukaava-alueella. Kaupunginmuseo seuraa jatkosuunnittelua.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

**Helsingin kaupunki**

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

3.6.2021

Johanna Björkman
ts. kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite

PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin

+358 9 310 1060

Faksi

+358 9 310 36664

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

fi0680001200062637

Alv.nro

fi02012566